



Cornelis Boogerd: [meel@soverin.net](mailto:meel@soverin.net)

# Hulpkring Oekraïne 11

- mei-2023 -



**In de schuilkelder kun je toch zelf bloemetjes maken**

- Heilpedagogische school Phoenix in Kharkiv -

## **Inhoud:**

- ***Inleiding***
- ***Indrukken uit Oekraïne:***
  - ***Opvang voor kinderen in Kharkiv – Angelika Mertsalova***
  - ***Bericht over de 5e klas in Dnipro – Elena Lichoded***
  - ***Kunstperiode 11e klas van Dnipro naar Wenen - Inna Nikolajev***
  - ***Opleiding leraren – Elena Lichoded***
- ***Acties:***
  - ***Lier en fluiten naar Odessa – Louise Kelder***
- ***Antrovista***
- ***Over de Hulpkring Oekraïne***

Beste mensen,

De lente is aangebroken, het wordt warmer en langer licht, in Oekraïne kan men even bijkomen van een zware winter. Dankzij uw steun konden we voor ruim 21.000.- bijdragen aan de inkoop van generatoren, inverters en batterijen. In de vorige Nieuwsbrief las u daarover. De oorlog gaat echter in alle hevigheid door. Met name rond Bachmut wordt al 10 maanden hevig gevochten, en vanaf eind april worden steden in heel Oekraïne weer beschoten. In deze omstandigheden probeert men er het beste van te maken. Zo is er een bericht van de Phoenix-medical school, een heilpedagogisch schooltje dat in Kharkiv de hele winter door bleef werken in gevaarlijke omstandigheden. Zij zijn niet alleen solidair met hun eigen kinderen en school, maar met kinderen uit de hele stad. Verder beschrijft Elena Lichoded, vrijeschool lerares uit Dnipro, hoe zij dit jaar beleefde met haar vijfde klas. Ook schreef zij een kort bericht over de opleiding voor vrijeschool leerkrachten in Oekraïne. Haar collega in de school in Dnipro, Inna Nikolajeva, vluchtte in maart met haar moeder naar Wenen. Zij is schilderes en lerares kunstgeschiedenis. U zag al verschillende beelden van haar in vorige Nieuwsbrieven. Nu vertelt zij over een bijzonder project waarbij haar leerlingen van de 11e klas naar Wenen kwamen vanuit Oekraïne en verschillende Europese landen, voor een periode kunstgeschiedenis. De reiskosten werden voor de helft vergoed door de school en de ouders, de andere helft betaalde de Stichting Sophia. Wij konden, na de steun voor generatoren deze winter, nogmaals 10.000.- euro naar Sophia overmaken in maart, dankzij uw bijdragen! Met dit geld kan Sophia projecten als deze studiereis ondersteunen. Hartelijke dank daarvoor!

Louise Kelder geeft een bericht over de verdere inzameling van muziek-instrumenten voor het therapeutische centrum in Odessa.

Er gebeurt teveel om het allemaal in deze Nieuwsbrief op te nemen. Daarom hebben wij een webpagina bij Antrovista geopend, waar u de vorige Nieuwsbrieven kunt vinden, evenals enige achtergrond informatie:

<https://www.antrovista.com/ukraine.html>

# Indrukken uit Oekraïne

## Phoenix heilpedagogische school helpt kinderen in Kharkiv – Angelika Mertsalova

*De Phoenix school in Kharkiv is een heilpedagogische schooltje. Kharkiv ligt dicht bij de russische grens en wordt vaak beschoten. Het is de tweede stad van Oekraïne. Veel mensen zijn gevlucht. Maar veel van deze kinderen konden niet vluchten, en zijn ook niet in staat om online lessen te volgen. Zo besloten de medewerkers om in Kharkiv te blijven, en fysieke opvang aan te bieden, ook voor andere kinderen in Kharkiv. Angelika Mertsalova is muziektherapeute en medewerkster van de Phoenix school. Zij volgt ook een opleiding trauma pedagogie.*



Sinds het begin van de oorlog werkt ons initiatief, de school "Phoenix", voor kinderen met speciale behoeften. Maar we werken ook met andere kinderen die in Kharkiv bleven. Het onderwijs in Kharkiv vindt nu meestal online plaats. Wij geven les met kinderen in fysieke aanwezigheid.

We tekenen, zingen, doen spelletjes buiten, we doen muzikale en ritmische oefeningen, en we spelen met een parachute. In Kharkiv werk ik nu met 5 groepen in verschillende delen van de stad, omdat ouders bang zijn

om zich door de stad te verplaatsen vanwege frequente explosies en sirenes. Wij reizen nu zelf door de stad.

Voor de oorlog bestond onze school dankzij vrijwillige bijdragen van ouders. Momenteel ontvangen we geen donaties van ouders. Integendeel, we proberen de kinderen en hun ouders te helpen die in Kharkiv zijn achtergebleven. We krijgen geen steun van de overheid, omdat we een privéschool waren. Wij kregen alleen geld van de Freunde der Erziehungskunst voor een minimumloon van 4 medewerkers. Wij helpen de gezinnen van onze 7 overgebleven kinderen met geld en voedsel. Deze ouders konden vanaf het begin van de oorlog geen bijdragen meer geven. Onze



lessen zijn gratis. De ouders kunnen ook deelnemen aan gezamenlijke activiteiten. Die brengen zowel kinderen als ouders veel vreugde in deze tijd.



Ieder van onze leraren werkt nu met andere kinderen in Kharkiv. Niemand betaalt hen voor dit werk. We vinden kinderen op straat en bieden hen hulp aan. Zo vormen zich groepen. Dan nodigen we ook andere kinderen in deze buurten uit om mee te doen. De materialen betalen we zelf, soms krijgen we geld van mensen die over ons horen en de kinderen willen helpen. Maar er zijn niet veel mensen die dat kunnen. Zo bekommeren we ons om de kinderen die in Kharkiv achtergebleven zijn. Mijn collega's werken ook met kindergroepen in hun districten.

Zelf werk ik met kinderen in 5 groepen. Dat zijn meer dan 150 kinderen in verschillende wijken van Kharkiv. Ik gebruik de materialen die ik kan krijgen. Het reizen kost wel veel

geld, om de kinderen in de verschillende wijken te kunnen bezoeken. Met kerstmis lukte het om voor 450 kinderen cadeaus te maken. De kinderen denken nog vaak terug aan deze geschenken met voedsel, snoep en speelgoed.

De Freunde der Erziehungskunst liet ons weten, dat mei de laatste maand zal zijn dat ze onze school kunnen ondersteunen. We begrijpen natuurlijk dat er een wereldwijde crisis is. Maar we kijken wel met angst naar het moment, dat we geen enkele steun meer krijgen. We verheugen ons dus op samenwerking en hulp.

Angelika Mertsalova

*De Phoenix school heeft bij Stichting Sophia een vraag om financiële steun voorgelegd, er is op dit moment nog geen besluit over genomen. Onze Hulpkring steunt Sophia om op zulke vragen in te kunnen gaan.*

## Bericht over een vijfde klas uit Dnipro - Elena Lichoded

*Elena Lichoded is leerkracht van de vrijeschool in Dnipro. Ook geeft zij les aan de opleiding voor leraren in Horodenko. Daarover schreef zij in Nieuwsbrief nr 7. Hier beschrijft ze hoe ze de oorlog beleeft met haar vijfde klas in Dnipro.*

De Waldorfschool in Dnipro werkte niet meer tijdens de eerste week van de oorlog. Daarna begon het online leren. Veel gezinnen trokken naar het buitenland of naar het westen van Oekraïne, naar veiliger oorden. Na enige tijd besloten de leraren die in Dnipro bleven om de kinderen fysiek te ontmoeten. Het was een gewaagde beslissing, want Dnipro werd gebombardeerd en er is een grote militaire onderneming op 2 kilometer van onze school. Maar de engelen bewaakten de school en deze bijeenkomsten gaven kinderen en volwassenen de kracht om met zo'n moeilijke situatie om te gaan.

In die tijd ging ik naar West-Oekraïne naar de stad Horodenka en gaf alleen online lessen, maar de kinderen in Dnipro kwamen bij elkaar. Ouders volgden mijn advies op en hielden zich bezig met tekenen, beeldhouwen, bewegings-spelletjes en handwerken. Mijn leven in Horodenka maakte het mogelijk om het werk van het Al-Oekraïense Waldorf Pedagogisch Seminar te hervatten en om jonge leraren te helpen bij de ontwikkeling van de school.



Eind augustus rees de vraag hoe verder met de lessen in Dnipro. De school had geen schuilkelder, dus het was niet mogelijk om daar te studeren. Maar ouders vonden een veilige plek waar we 3 keer per week samenkwamen en 2 dagen online leerden. Het was een grote vreugde voor mij om de kinderen weer te zien, en samen met hen te werken! Deze situatie duurt tot op de dag van vandaag voort. In mijn klas zijn er Duitse en Engelse lessen, handwerken, tekenen, beeldhouwen, euritmie, muziek, sport en alle periodevakken.

In de 5e klas bleven 16 kinderen in Dnipro, nog 2 in West-Oekraïne. 13

kinderen studeren in verschillende landen in Europa, maar we ontmoeten elkaar online op zaterdag.

Tijdens de winter beleefden we moeilijke tijden. Meerdere keren was er gedurende 2-3 dagen geen elektriciteit, communicatie, verwarming of water. In de stad werden hulpposten opgericht. Ze hadden verwarming, licht van generatoren, Starlink-communicatie. Vrijwilligers trakteerden iedereen op hete thee en licht eten. Veel landen van de wereld hebben hulp gestuurd.

Maar mijn klas stopte niet met hun bijeenkomsten. De kinderen waren erg blij elkaar te ontmoeten na het bombardement, dat voor sommigen heel dichtbij en luid was. Een gezin kwam op 14 januari zonder appartement te zitten, toen een Russische raket een deel van een negen verdiepingen tellend gebouw verwoestte. Gelukkig waren ze op dat moment niet thuis. Al deze gebeurtenissen versterkten onze band. De kinderen vonden steun bij elkaar, maar ook bij de leerkrachten die bij hen waren.

Het Waldorf-curriculum is ook zeer therapeutisch en ondersteunend voor kinderen, zelfs in zulke extreem moeilijke omstandigheden. Plantkunde, aardrijkskunde, geometrie vereisen veel praktische oefeningen. Ze dwingen kinderen om goed naar de wereld te kijken, zonder zich te concentreren op hun eigen lijden en problemen. In de aardrijkskunde van Oekraïne en in de botanielessen gingen we op excursies, voerden experimenten uit, tekenden en beschreven onze waarnemingen. Ik werd zeer verrast door het aantal attente en ijverige kinderen. Ze merken de kleinste veranderingen in scheuten van planten, kunnen verschillende natuurzones met elkaar vergelijken, stap voor stap geometrische figuren bouwen en hun metamorfose beschrijven.



*Natuurwaarnemingen*



*flat van een klasgenootje beschoten*

In geschiedenislessen zijn er veel redenen om historische gebeurtenissen te vergelijken met het heden. Natuurlijk stellen kinderen veel vragen over de oorlog, waarom het begon, wanneer het zal eindigen, waarom ze vreedzame steden bombarderen. De legende van Osiris en Isis maakte het mogelijk om te bespreken dat er gerechtigheid en onrechtvaardigheid is in de wereld en waar ze vandaan komen. De veldslagen tussen de Grieken en de Perzen toonden aan dat zelfs een klein leger een enorm leger kan verslaan als het zijn land beschermt

en het goed kent. Zo krijgen de kinderen door historische gebeurtenissen antwoord op hun vragen.

Sociale relaties zijn ook belangrijk op deze leeftijd. Groepsprojecten voor kinderen hielpen hun band te versterken. Tijdens de dagen van 'Geografie van Oekraïne' spraken kleine groepen bijvoorbeeld over het leven van de volkeren die op het grondgebied van Oekraïne woonden, werden ze getrakteerd op nationale gerechten en speelden ze volksspelletjes. In de lessen over de geschiedenis van de antieke wereld creëerde elke groep een bordspel dat de geest van een van de tijdperken weerspiegelde: Atlantis, India, Perzië, Mesopotamië, Egypte. Met wat een plezier en enthousiasme deden ze het, en speelden daarna verschillende lessen!



*zelfgemaakte bordspelen*

We hebben nog een ander project voor de boeg: de Olympische Spelen. Onze klas was uitgenodigd door de Slowaakse scholen. De wedstrijd wordt gehouden in het kleine stadje Kisak in de buurt van Kosice. Kinderen bereiden zich al met plezier voor en maken zich zorgen over hoe ze zullen communiceren. Voor kinderen die al meer dan een jaar in constant gevaar leven, zal het een geschenk zijn om een week door te brengen in een boskamp waar geen sirenes en explosies zijn. En ze vinden ook nieuwe vrienden, zien prachtige bergen, muren van een oud fort, een prachtige stad.

Elena Lichoded  
klassenlerares Dnipro

## Kinderdroom vervuld: kunstreis 11e klas – Inna Nikolajeva

*Inna Nikolajeva is schilderes en lerares aan de vrijeschool in Dnipro, waar ze kunstgeschiedenis geeft. Zij vluchtte vorig met haar oude moeder naar Wenen. Zij kreeg van Mercurius schildermaterialen en papier, zodat ze weer aan het werk kon, en in Wenen exposities had. Hier beschrijft ze de studiereis die zij organiseerde voor haar leerlingen van de 11e klas. Van hen kwamen 12 vanuit Oekraïne aangereisd, en 10 uit andere landen in Europa. Een ingrijpende ervaring voor alle betrokkenen.*



*Inna en haar leerlingen in een museum*

De tragische gebeurtenissen in Oekraïne drukken pijnlijk op het hart, de geest weigert alles te verklaren wat de ogen zien, en één wens komt op - dat deze storm van bloedige gebeurtenissen zal stoppen. Oorlog kost levens, gezondheid, huis, werk. Kinderen hebben normaal gesproken de mogelijkheid om voltijd onderwijs te volgen. Het gevaar dwong ons, online lessen te geven, wat nooit de vreugde van het levende contact zal vervangen. Daarom is de aandacht van leraren nu gericht op het zoeken naar nieuwe vormen en methoden van lesgeven.

Hoe onveiligheid te voorkomen, hoe een normale psychologische toestand te behouden, hoe een live bijeenkomst te organiseren voor kinderen in de laatste 11e klas, waar ze zo naar verlangen? En krijgen ze een diploma? Je streeft dan educatieve doelen na, om ze samen te laten komen, en in ieder geval voor een paar dagen het gevaar te vergeten en het alarm niet te horen. Zodat studenten verspreid over Oekraïne en Europa de vreugde voelen van een ontmoeting met de eigen klas.

Vandaag willen we onze vreugde met jullie delen: Ons idee om een educatieve periode 'Kunstgeschiedenis' te houden voor leerlingen van de 11e klas onder de zorgeloze hemel van Wenen, is uitgekomen! Ons project werd ondersteund door zorgzame mensen uit de Europese Gemeenschap (we hadden financiële steun van de Sofia Foundation, evenals een warm huis aan de Rudolf Steiner Schule Pötzeindorf). Het waren onvergetelijke ontmoetingen met elkaar, met docenten,





met wereldkunst. Hoeveel werd er in deze tijd ervaren, hoeveel wilde ik mijn vrienden vertellen! Musea bezoeken, werken van vooraanstaande kunstenaars bekijken, creatieve projecten, dansavonden, stadswandelingen. Het was duidelijk dat er grote behoefte was aan de manier waarop het vroeger op school was: samen creëren, onderzoeken en samenwerken.

Een kinderdroom is uitgekomen! - We zijn erin geslaagd om bijna de hele klas te verenigen, en dit werd mogelijk dankzij mensen die Oekraïne toejuichen en steunen! Jullie zijn geweldig! Hier zijn enkele opmerkingen van de kinderen en de klassenbegeleidster:



*"De reis was een geweldige kans om in de wereld van de kunst te duiken, die ongelooflijk mooi bleek te zijn, en om een leuke tijd te hebben met onze klasgenoten en leraren, die we al lang niet meer hebben gezien. De reis gaf me ongelooflijke emoties en warme herinneringen, en Wenen maakte indruk op me met zijn schoonheid. Heel erg bedankt voor je bijdrage aan deze reis!"*

Anya Krasnikova, leerlinge 11e klas

*"Deze zondag in Wenen was de meest interessante van de afgelopen tijd. Ik ben erg blij dat ik mijn klasgenoten heb kunnen ontmoeten en al het moois van Wenen heb kunnen zien. Zoveel indrukken dat ze nooit meer vergeten zullen worden. Ik ben iedereen dankbaar voor de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten en zoveel moois te zien!"*

Nastya Tatarneva - leerlinge 11e klas

*"Voor het eerst tijdens het hele academische jaar slaagde de elfde klassers erin om bijna de hele klas in Wenen te ontmoeten tijdens het educatieve periode van de kunstgeschiedenis. Het werd een geschenk van onschatbare waarde voor de studenten en voor mij. Gedurende het jaar hadden we alleen de mogelijkheid om te communiceren tijdens telefoongesprekken en ZOOM-conferenties. Door deze live ontmoeting waren we er nog zekerder van dat niets ooit directe communicatie kan vervangen. Inna Leonidivna Nikolajeva, een lerares op onze school, liet ons kennismaken met de*



*schoonheid van Wenen. Ze leidde dagelijkse rondleidingen in musea, kathedralen en straten van de stad. De leerlingen kregen de kans om de schilderijen van beroemde wereldkunstenaars met eigen ogen te zien.*

*We voelen allemaal de steun van mensen die Oekraïne aanmoedigen en zijn oprecht dankbaar voor de financiële hulp die ons wordt geboden. Dankzij deze fondsen was het mogelijk om de wekelijkse reiskaart van elk kind door de stad, toegang tot musea en materialen voor een creatief project (schilderen) te betalen.”*

*Met respect en dankbaarheid, namens de studenten en gemeenschap van de vrijeschool in Dnipro, Oekraïne,*

Ksenia Yanenko. de begeleidster van de 11-B klas.

## **Elena Lichoded – berichtje over de opleiding in Horodenka –**

*Elena Lichoded uit Dnipro schreef eerder over haar klas. Zij is ook een van de leiders van de opleiding in Horodenka.*



*Opleidingsgroep in Horodenka*

Hierbij zal ik ook nog iets vertellen over de opleiding aan vrijeschool leraren. Het eerste leerjaar van de opleiding eindigde in oktober. In de winter namen we een pauze, en wilden we het eerste seminar van het tweede leerjaar organiseren in maart. Maar het bleek dat de verschillende regio's op verschillende tijden voorjaarsvakantie hadden, en veel leraren zijn dan in het buitenland. Ook is er niemand om dan de docenten te vervangen. Daarom werd het seminar verplaatst naar juni. In de zomer zijn er drie cursusweken gepland, de laatste zal in oktober zijn. De IAO ondersteunt de opleiding financieel. Rond 30 studenten voltooiden het eerste leerjaar.

## Fluitenactie voor therapeutisch centrum (in Odessa)

De blokfluitenactie was een groot succes, van menigeen kreeg ik sopraanblokfluiten toegestopt en een paar altfluiten, zelfs nog begeleid door kleurkrijtjes. Maar het meest bijzondere was wel de concertlier die we mochten opsturen, begeleid door een set van Raphaelmadonna's.

Zie de reactie van Alla op de ontvangst:



*Applaus na Paasconcert in het therapeutisch Centrum "Consonant" in Odessa*

"Het pakket is vandaag aangekomen. Het is zo'n wonder. Gisteren was ik jarig. Het is zo magisch om cadeau's te ontvangen voor het centrum, voor de missie. Zulke warme dingen. Ik zal erover nadenken, ik zal alles vertellen over mijn persoonlijke ervaringen. Voorlopig bewonder ik 1500 km aan muzikale cadeau's. Ik wil iedereen bedanken die heeft meegedaan aan dit cadeau.

En de kleine set Madonna's is precies waarmee ik werk met vechters en gewonden.

Ik zwijg voorlopig over de lier - dit is een apart gesprek - een intieme ontmoeting."

Heel hartelijke dank voor jullie vrijgevigheid, er zal nog wel eens een oproep komen, jullie merken wat een warme ontvangst het krijgt!

Louise Kelder

## Antrovista

Antrovista heeft voor de Hulpkring Oekraïne een webpagina aangemaakt. Daarop kunt u de informatie en berichten van de Hulpkring vinden. Daarnaast is er een rubriek "Achtergronden" over de gebeurtenissen in Oekraïne, waaronder bijvoorbeeld een collage van Narine Maltseva met beelden en inspirerende teksten rond de oorlog.

Nieuw in deze rubriek is nu een boekbespreking door Cornelis Boogerd over het boek **Endspiel Europa** van Ulrike Guérot en Hauke Ritz. Dit boek plaatst de situatie in Oekraïne binnen de context van de ontwikkelingen in Europa in de laatste 30 jaar, en de rol van de VS daarbij. Ook geven de auteurs suggesties voor een mogelijke weg naar de toekomst op basis van de kernwaarden van Europa.

Er zijn verschillende inzichten en gevoelens over alles wat er gebeurt, en net als in coronatijd, soms best beladen. Als Hulpkring willen we ons daar niet in mengen, maar ons vooral concentreren op de hulp. De inhoud die in de rubriek "Achtergronden" komen, zijn vrij om te downloaden en geheel voor verantwoording van de auteurs.

Hier kunt u onze pagina vinden: <https://www.antrovista.com/ukraine.html>

## Over de Hulpkring Oekraïne

De Hulpkring Oekraïne is eind februari 2022 opgericht door Cornelis Boogerd van de Werkgroep Tsjechië en Slowakije, en Carla van Dijk en Louise Kelder van de voormalige werkgroep Oekraïne en Rusland, beide werkgroepen werkten jaren met Stichting Helias samen, tot die in 2019 besloot een andere koers te gaan varen. Wij hebben 30 jaar ervaring in ondersteuning van de vrijeschool beweging in de genoemde landen, en besloten onze krachten te bundelen en onze netwerken te verenigen voor deze actie. Daartoe konden we een rekeningnummer openen bij de Iona Stichting. We werken internationaal samen met de Freunde der Erziehungskunst, de ECSWE (European Counsel for Steiner Waldorf Education), met de landencoördinatoren van verschillende landen voor deze actie, en natuurlijk met scholen, organisaties en vele mensen in Oekraïne zelf, met name met de Stichting Sophia.

In Nederland werken we samen met de Iona Stichting, het IHF (Internationaal Hulpfonds), de VVS (Vereniging van Vrije Scholen), Stichting Helias, en met lokale hulpkringen of individuele mensen die opvang aanbieden.

Wij willen in deze situatie vluchtelingen helpen aan onderdak of op andere manieren. Zo begeleiden we een aantal van hen op afstand naar opvang in Slowakije, Tsjechië, Duitsland, Roemenië of Nederland. Verder geven we ondersteuning en informatie aan mensen die in Nederland vluchtelingen

opvangen. In Oekraïne helpen wij mensen om daar te overleven en hun leven tijdens en na de oorlog weer op te bouwen, waar een aantal nu al mee bezig zijn. Wij ondersteunden er verschillende projecten. Door middel van deze Nieuwsbrief houden we u op de hoogte van de acties. U kunt ons financieel steunen op onderstaande rekening.

**IBAN: NL23 TRIO 0212 1898 40** van de IONA Stichting, onder vermelding van NOODHULP Oekraïne, of fonds 2755. U kunt in dit fonds ook schenken via de website van de Iona Stichting: <https://www.iona.nl/schenken-algemeen/direct-schenken/>

Hartelijk dank voor uw medeleven en ondersteuning,

*Namens de Hulpkring Oekraïne:*

Louise Kelder – [louisekelder@casema.nl](mailto:louisekelder@casema.nl)

Carla van Dijk - [carlavandijk7@gmail.com](mailto:carlavandijk7@gmail.com)

Cornelis Boogerd – [meel@soverin.net](mailto:meel@soverin.net)